

Бочар І.*

БЕЗПЕКОВІ ІНІЦІАТИВИ ЯК ЧИННИК РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ

Новий етап північноамериканської інтеграції розпочався після трагічних подій 11 вересня 2001 року. Серед актуальних питань регіонального співробітництва все частіше на порядку денному з'являються питання континентальної безпеки та недопущення нових терористичних атак в майбутньому. Через посилення пропускнуго режиму на американо-канадському поступово кордоні змінюється структура економічної співпраці в рамках НАФТА – поставки just-in-time змінилися поставками just-in-case, що ускладнило перевезення товарів точно за графіком. Від того відносно знизились показники двосторонньої торгівлі між США та Канадою – рівень 2006 року не перевищував показників 2001 року [13]. Фактично провалився запропонований тогочасним президентом Мексики В.Фоксом «План 2020» (т. зв. «НАФТА-плюс»), спрямований на поглиблення економічної інтеграції.

Автор дослідження, виконаного під егідою авторитетної організації «Conference board of Canada», Д.Голдфарб розцінив такий стан справ як крок назад та повернення до ситуації, що існувала до підписання домовленостей про зону вільної торгівлі [3]. За словами канадця Г.Андерсона (Університет Альберта) та американця К.Сендза (Гудзонівський інститут), які випустили актуальне дослідження про Північноамериканське партнерство в області безпеки та процвітання, відбулося «сповільнення» економічної інтеграції [1].

Однак, в американській науковій думці існує альтернативна точка зору, ніби процеси інтеграції у Північній Америці не припинились, а, навіть, прискорились і поштовхом для цього стала не економіка, а безпека. Терористичні атаки та потенційні транснаціональні небезпеки фактично спричинили перенесення акценту з загального завдання з підтримання високих темпів економічного зростання на континенті на боротьбу з міжнародним тероризмом. Актуальність безпекових питань є достатнім прикладом просування процесів на континенті від поверхневої в бік глибокої інтеграції (в її американському трактуванні).

Першим кроком в цьому напрямку стало підписання Декларації про «розумні кордони» та Плану дій по її реалізації (2001 р.) [8]. Документ був ініційований представниками північноамериканських ділових кіл. Бізнесмени звернулися з листом до Ж.Кретьєна і Дж. Буша із закликом ввести режим «розумного кордону» з використанням сучасних технологій для укріплення безпеки та прискорення пропуску вантажів та пасажирів через американо-канадський кордон. Передбачені цими документами заходи включали проекти з координації візової політики, введення біометричних даних в картки постійних резидентів, створення спільної бази даних емігрантів, гармонізацію тарифів та промислових програм, покращення інфраструктури на ключових пунктах перетину кордону та транспортних коридорах, впровадження новітніх технологій для безпечного перевезення вантажів, підписання угод про екстрадицію, двосторонньої угоди про відкрите небо та угоди про єдині авіастандарти. Проекти були успішно виконані протягом наступних двох-трьох років.

* студентка 6 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Константинов В.Ю.

У січні 2003 року Канадська рада головних виконавчих директорів виступає з Ініціативою про північноамериканську безпеку та процвітання (North American Security and Prosperity Initiative), в якій пропонує урядам Канади, Мексики та США продовжити курс на інтеграцію. У жовтні 2004 року пропозицію підтримує Американська Рада з міжнародних відносин і створює тристоронню Незалежну комісію щодо майбутнього Північної Америки (The Independent Task Force on the Future of North America). Завдяки скоординованій діяльності цих організацій на Першому саміті лідерів трьох північноамериканських країн в Техасі (2005 р.) було підписано заяву про Північноамериканське партнерство в області безпеки та процвітання/ППБП (Security and Prosperity Partnership Of North America) [5].

Серед трьох цілей, прописаних в документі, безпека та процвітання проголошувалися взаємозалежними та взаємообумовленими категоріями. В рамках ППБП було створено робочі групи – по десять в галузі безпеки та економіки. Зі структурами Партнерства об'єдналися інституційні механізми, створені на виконання Декларації про «розумні кордони» 2001 року.

В рамках Партнерства регулярно відбуваються зустрічі президентів США, Мексики та прем'єр-міністра Канади. 31 березня 2006 року відбувся Другий північноамериканський саміт в Канкуні, на якому країни-учасниці висловились за забезпечення безпеки авіап перевезень, важливість транспарентності та налагодження комунікації, забезпечення енергетичної безпеки, а також безпеки кордонів, погодили скоординовану кооперацію між робочими групами для гарантування конкретних результатів у сфері безпеки та процвітання. [7] 12-14 вересня 2006 року проходило Друге засідання Північноамериканського форуму в Банффі (Альберта), 21 – 22 серпня 2007 року – Третя північноамериканська зустріч глав держав та урядів за участю Дж. Буша, С. Харпера і Ф. Кальдерона в Монтебелло (Квебек). Питання скоординованих дій в регіоні обговорювалось 12 – 14 жовтня 2007 року на Третньому засіданні Північноамериканського форуму в Пуерто-Вальярте (Мексика). У квітні 2008 року пройшов Четвертий північноамериканський саміт за участю Дж. Буша, С. Харпера та Ф. Кальдерона в Новому Орлеані, на якому співробітництво з питань безпеки на континенті займає одне з провідних місць.

Про масштабність заходів в рамках Партнерства говорять т. зв. Доповіді лідерам – детальні плани дій у табелярній формі, що готуються напередодні самітів, стосуються двох блоків питань – економічного процвітання та безпеки, і мають вказівку на майбутні ініціативи, їх користь та терміни реалізації. Серед іншого заплановані заходи передбачають забезпечення безпеки вантажних, авіа- та морських перевезень через вироблення єдиних механізмів моніторингу та контролю, спрощення процедури перетину кордону для громадян, кооперацію на законодавчому рівні – розробку та впровадження стратегії протидії транснаціональним загрозам, співробітництво в інформаційній сфері, вироблення спільного підходу для ефективного захисту інфраструктури, а також науково-технічну кооперацію для створення, розвитку і впровадження нових технологій на виконання спільних безпекових завдань. [6]

За перший рік Партнерства було виконано ряд проектів – протестовано технології та вироблено рекомендації для ефективного використання біометричних даних, проведено ряд консультацій з питань візової політики та безпеки між консульськими установами Канади, США та Мексики, з грудня 2005 року запрацювала п'ятирічна канадо-американська програма гармонізації автоматизованої інформаційної системи, двосторонні програми обміну інформацією щодо транскордонних загроз та організованої злочинності та ін..

В рамках Партнерства передбачена можливість підписання двосторонніх угод з подальшим приєднанням до них третьої сторони. Внаслідок цього виник ряд міжурядових органів, проектів та ініціатив з управління інтеграцією – Північноамериканська робоча

група з енергетики (2001 р.), Північноамериканська біотехнологічна ініціатива (2002 р.), Двонаціональна група планування, тристороння Рада з партнерства в області автомобілебудування, Північноамериканська рада з конкурентоспроможності та ін.

Північноамериканське партнерство в області безпеки та процвітання викликало неоднозначну реакцію в суспільно-політичних колах трьох країн-учасниць. Партнерство підтримали Канадська торгівельна палата і національний Альянс промисловців та експортерів, у США – Торгівельна палата і Рада країн Північної та Південної Америки (the Council of Americas). Проти ППБП виступили націоналістичні та ліві організації: Рада канадців (Council of Canadians), транснаціональна організація Common Frontiers, Оттавський Інститут Північ-Південь (North-South Institute), Канадський центр політичних альтернатив (Canadian Centre for Policy Alternatives), а також провідні профсоюзна організація Канадський робітничий конгрес (Canadian Labor Congress). У США – це праві організації «Мінітмени» (the Minutemen), «Джудішел уотч» (Judicial Watch), та організації лівого спрямування – Альянс за відповідну торгівлю (Alliance for Responsible Trade).

Однак, серед найвищого політичного керівництва ППБП отримує цілковиту підтримку. Про це свідчать регулярні зустрічі на найвищому рівні, вчасно та ефективно виконані проекти, заплановані перспективні заходи. Створення Північноамериканського партнерства в області безпеки та процвітання є фактично наступним після канадо-американського Автопакту 1965 року, ФТА, НАФТА і Декларації про «розумні кордони» етапом у поглибленні інтеграції на континенті у військовій, економічній та соціальній сферах, що здійснюється на високому державному рівні.

Література

1. Anderson G. and Sands C. Negotiating North America. The Security and Prosperity Partnership. Hudson Institute, N.Y., 2007. – P. 7.
2. Foreign Affairs and International Trade Canada. - international.gc.ca – дата відвідування: 13 жовтня 2009 р.
3. G o l d f a r b D. Is Just-In-Case Replacing Just-In-Time? How Cross Board Trading Behaviour Has Changed Since 9/11. – www.conferenceboard.ca/press/2007/just-in-case.asp - дата відвідування: 5 жовтня 2009 р.
4. Independent Task Force on North America.//Council on Foreign Relations. - http://www.cfr.org/project/423/independent_task_force_on_north_america.html - дата відвідування: 14 жовтня 2009 р.
5. Security and Prosperity Partnership Of North America. – http://www.spp.gov/index.asp - дата відвідування: 12 жовтня 2009 р.
6. Security and Prosperity Partnership of North America. Report to Leaders. – August 2006. – http://www.spp.gov/2006_report_to_leaders/index.asp?dName=2006_report_to_leaders – дата відвідування: 12 жовтня 2009 р.
7. Statement by Ministers Responsibility for the Security and Prosperity Partnership of North America. – U. S. Department of Commerce. – http://www.commerce.gov/opa/press/Secretary_Gutierrez/2007_Releases/February/23_Gutierrez_SPP_Ottawa_stmnt.htm - дата відвідування: 11 жовтня 2009 р.
8. The Canada-U.S. Smart Border Declaration. Action Plan for Creating a Secure and Smart Border. – Foreign Affairs and International Trade Canada. – http://www.dfait-maeci.gc.ca/anti-terrorism/actionplan-en.asp - дата відвідування: 12 жовтня 2009 р.
9. The Conference Board of Canada. - http://www.conferenceboard.ca/ - дата відвідування: 14 жовтня 2009 р.
10. Володин Д.А. США – Канада: отношения в области обороны и безопасности. – США. Канада. – 2007, №5.

11. Комкова Е.Г. Внешнеполитический курс Канады при правительстве С.Харпера. – США. Канада. – 2008, №11.
12. Комкова Е.Г. Новый этап канадо-американской интеграции. – США. Канада. – 2008, №5.
13. Статистичне агентство Канади. – www.international.gc.ca – дата відвідування: 13 жовтня 2009 р.